

Asia: VN/33125/2025

**Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta**

**Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Helsingin kaupungin rakennusvalvontapalvelut antaa työ- ja elinkeinoministeriölle seuraavan lausunnon.

Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Helsingin rakennusvalvonnan lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty

28.11.2025 alle kolmen viikon lausuntoajalla, 18.12.2025 mennessä. Normaalista poikkeavaa lausuntoaikaa on perusteltu sillä, että esitys on

kiireellinen kansallisen turvallisuuden vuoksi. Helsingin kaupungin rakennusvalvontapalvelut pitää lausuntoaikaa valitettavan lyhyenä, mutta

kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja lausuu säännöskohtaisesti seuraavaa:

43 c § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa

Rakentamislain 43 a §:ssä on tarkasti määritelty, mitkä hankkeet ovat kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja puhtaan siirtymän teollisuushankkeita. Nyt lausuttavana olevassa luonnoksessa

hallituksen esitykseksi viitataan useassa kohdassa 43 a §:n menettelyyn. Ehdotetussa 43 c §:ssä ei kuitenkaan ole määritelty maanpuolustuksellisesti tärkeitä tuotantolaitoksia. Määritelmä on selkeyden vuoksi tarpeen lisätä ehdotettuun 43 c §:ään.

Säännösluonnos koskee maanpuolustuksellisesti tärkeitä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavia, käsitteleviä tai varastoivia tuotantolaitoksia.

Jos säännöstä on tarkoitus soveltaa myös pelkkään varastointilaitokseen, jossa ei tuoteta mitään, tulee säännöstä muuttaa esimerkiksi muuttamalla sana tuotantolaitos laitokseksi.

#### 46 b § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytykset

Ehdotetun 46 b §:n 4 kohdan mukaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan edellytyksenä on, että sijoittamisluvalla

aseteta maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuteta sellaista kohtuutonta haittaa, joka sijoittamisluvalla asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. Näin ollen säännös sallisi kohtuuttomien rajoitusten asettamisen tai kohtuuttoman haitan aiheuttamisen esimerkiksi ympäröivän alueen käyttämiselle silloin, jos sijoittamisluvan tavoitteet tai vaatimukset välttämättä sitä vaativat. Tällaisessa tapauksessa korvauksen maksaminen kohtuuttomasta rajoituksesta tai kohtuuttomasta haitasta kärsivälle kuuluu sijoittamisluvan hakijalle, ei sijoittamisluvan

myöntävälle kunnalle. Tämä tulisi todeta säännöksessä ja sen perusteluissa.

Säännösluonnoksen mukaan rakennuspaikan on oltava kooltaan sellainen, että se sisältää myös tarvittavat varoalueet. Perusteluissa on kuitenkin useassa kohdassa mainittu rakennuspaikan riittävä koko ja varoalueet tavalla, jonka voi tulkita tarkoittavan, että varoalue voi sijaita myös rakennuspaikan rajojen ulkopuolella. Säännöksestä tai sen perusteluista ei käy selkeästi ilmi, mitä varoalueella tarkoitetaan.

Myöskään kemikaaliturvallisuuslaissa ei käytetä termiä varoalue, vaan laki sisältää säännökset muun muassa tuotantolaitosten sijoittamiselle

rakennetulle alueelle sekä luontokohteiden ja pohjavesialueiden läheisyyteen. Lisäksi kemikaaliturvallisuuslaissa edellytetään räjähdyksiltä

suojautumista. Rakentamislakiin ehdotettua säännöstä tai vähintään perusteluja tulisi tarkentaa sen osalta, onko varoalueen oltava niin suuri,

että laitosalueen rakennuspaikan ulkopuolista aluetta räjähdyksiltä suojautumiseen ei enää tarvita. Jos varoalue ei ole tarpeeksi suuri, ei sijoittamislupaa voitane myöntää.

Säännösluonnoksen mukaan rakentaminen ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa naapureille eikä vaikeuttaa vähäistä enempää naapurikiinteistöjen

rakentamista. Jos rakennuspaikkaan kuuluva rakentamislain mukainen varoalue ei tarkoita samaa asiaa kuin kemikaaliturvallisuuslain perusteella räjähdyksiltä suojautumiselle varattava alue, laitoksen sijoitus voi johtaa siihen, että naapurikiinteistölle, jos se sijaitsee laitoksen suojautumiseen tarvittavalla alueella, ei voitaisi myöntää rakentamislupaa. Tämä voi johtaa siihen, että sijoittamislupaa ei voida myöntää. On epäselvää, voiko sopiminen naapurikiinteistöjen omistajien tai haltijoiden kanssa johtaa siihen, että haittaa ei tulkittaisi merkittäväksi ja lupa voitaisiin suostumuksen perusteella myöntää.

Sijoittamisluvan edellytyksissä ei ole mainittu kunnanvaltuuston hyväksymää rakennusjärjestystä. Rakentamislain 7 §:n mukaan rakennusoikeuden määrä asemakaava-alueen ulkopuolisilla alueilla voidaan määrätä rakennusjärjestyksessä. Edellytyksissä ei myöskään huomioida voimassa olevia rakennuskieltoja. Mikäli tarkoitus on säätää, että kunnan rakennusjärjestyksen määräyksiä ja rakennuskieltoja ei tarvitse tai saa ottaa huomioon sijoittamislupapäätöstä tehtäessä, tulisi tämä todeta selkeästi säännöksessä tai vähintään säännöksen perusteluissa.

63 b § Kuuleminen ja tiedottaminen eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta

Säännösluonnoksen mukaan kunnan on kuultava sijoittamislupahakemuksesta naapureita sekä niitä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin rakentamishanke voi huomattavasti vaikuttaa. Kunnan on lisäksi varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta. Säännöksestä eikä sen perusteluista ilmene, miten osalliset määritellään. Alueidenkäyttölain 62 §:ssä on säännökset vuorovaikutuksesta kaavaa laadittaessa, ja pykälässä on määriteltä, mitä osallisilla tarkoitetaan. Helsingissä tätä määritelmää on hyödynnetty myös esimerkiksi arvioitaessa, ketkä ovat osallisia rakennusjärjestystä laadittaessa. Jos samaa määritelmää on tarkoitus hyödyntää myös ehdotetun rakentamislain 63 b §:n kuulemis- ja tiedottamismenettelyssä, asiasta olisi syytä mainita vähintään perusteluissa.

Säännösluonnoksen mukaan kunta ei saa täyttäessään 1 momentin mukaisia kuulemiseen ja tiedottamiseen liittyviä velvoitteitaan jakaa vastaanottamiaan tuotantolaitoksen rakentamiseen ja toimintaan liittyviä arkaluonteisia ja suojattavia tietoja niiltä osin, kuin se tuotantolaitokseen liittyvän maanpuolustuksellisen erityistehtävän vuoksi välttämätöntä. Säännösluonnos on kieliopillisesti virheellinen, siitä mitä ilmeisimmin puuttuu sana ”on” eikä ole yksiselitteisesti tulkittavissa, mihin sanalla ”se” viitataan.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ssä ovat säännökset salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Säännösluonnoksen perusteluista ei ilmene, onko tarkoitus laajentaa asiakirjojen salassapitoa siitä, mitä julkisuuslaissa on määritelty. Jos on, tulisi tämä ilmetä perusteluista. Arkaluontoisilla tiedoilla tarkoitetaan yleensä eräitä arkaluontoisia henkilötietoja, ei rakentamiseen liittyviä asiakirjoja.

67 a § Lausunto puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksesta

Säännöksestä tai sen perusteluista pitäisi käydä ilmi, voidaanko salassapitosäännösten estämättä pyytää lausuntoja myös muilta viranomaisilta

kuin niiltä, jotka on mainittu säännösluonnoksessa. Lausunto voi Helsingissä olla tarpeen pyytää esimerkiksi Helsingin kaupungin pelastuslaitokselta, kaupunkimittauspalveluilta, ympäristöpalveluilta ja/tai kaupunginmuseolta. Muissa kunnissa pelastuslaitokset ovat hyvinvointialueilla, jolloin lausunnon pyytäminen pelastuslaitokselta ei ole kunnan sisäistä toimintaa.

68 a § Määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelylle ja seuraamukset määräajan laiminlyömisestä

Säännösluonnoksen mukaan suunnittelutehtävän vaativuudeltaan poikkeuksellisen ja erityisen vaativan rakentamishankkeen rakentamislupahakemus,

puhtaan siirtymän sijoittamislupahakemus sekä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemus on ratkaistava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vireille pantu rakennusvalvonnassa ja liitteet mahdollistavat hakemuksen käsittelyn.

Säännösluonnoksen mukaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksen käsittelyajan laskeminen

alkaa vasta, kun rakentamislupahakemus liitteineen on pantu vireille. Rakentamislupahakemus pannaan kuitenkin vireille vasta, kun sijoittamislupahakemuksesta on ensin tehty päätös. Säännösluonnoksella lienee tarkoitettu, että sijoittamislupahakemus on ratkaistava kuuden

kuukauden kuluessa, kun sijoittamislupahakemus liitteineen on pantu vireille. Säännösluonnosta on syytä tarkentaa tältä osin sekä eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten että puhtaan siirtymän sijoittamisluvan osalta.

186 § Lainvoimaa vailla oleva poikkeamislupa

Voimassa olevan rakentamislain mukaan rakentamislupa voidaan myöntää lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella. Rakentamisluvassa on tällöin määrättävä, ettei rakentamista saada aloittaa ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi. Säännös mahdollistaa rakentamisluvan myöntämisen, vaikka poikkeamislupa ei ole lainvoimainen. Sijoittamisluvasta, joka ratkaistaan erillisellä päätöksellä, ei kuitenkaan ole vastaavaa säännöstä. Näin ollen rakentamislupaa ei voida myöntää ennen kuin sijoittamislupa on lainvoimainen.

Ehdotetun uuden 186 a §:n tavoitteena on sujuvoittaa maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamista. Jotta tämä tavoite voidaan saavuttaa, uuden 186 a §:n lisäksi rakentamislain 186 §:ää tulisi muuttaa siten, että rakentamislupa voitaisiin myöntää lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan, sijoittamisluvan, puhtaan siirtymän sijoittamisluvan ja eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan perusteella. Rakentamisluvassa on tällöin määrättävä, ettei rakentamista saada aloittaa ennen kuin poikkeamislupa, sijoittamislupa ja puhtaan siirtymän sijoittamislupa on tullut lainvoimaiseksi.

186 a § Eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten rakentamisen aloittaminen ilman lainvoimaa vailla olevaa poikkeamislupaa

Säännösluonnoksessa ehdotetaan, että jos rakentamislupa myönnetään 186 §:n mukaisesti lainvoimaa vailla olevan poikkeamisluvan perusteella maanpuolustuksellisesti tärkeälle vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavalle, käsittelevälle tai varastoivalle tuotantolaitokselle, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi perustellusta syystä myöntää rakentamislupapäätöksen yhteydessä, 186 §:ssä säädetystä poiketen, oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin poikkeamislupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman edellyttäen, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttämäksi.

Pelkän sijoittamisluvan nojalla ei ole vielä mahdollista aloittaa rakentamista, sillä olennaisten teknisten vaatimusten tarkastelu tapahtuu rakentamislain

43 §:n nojalla vasta rakentamisluvan yhteydessä. Säännöksen tulisi näin ollen koskea myös rakentamislupia, jotka myönnetään eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvan perusteella.

Säännösluonnoksen mukaan luvanhakijan on asetettava hyväksyttävä vakuus rakennuspaikan ennallistamiseen sekä muiden haittojen, vahinkojen

ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa. Voimassa olevan rakentamislain 78 §:n aloittamisoikeutta koskevien säännösten mukaan luvan hakijan on asetettava hyväksyttävä vakuus niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa.

Säännösluonnoksen vakuuden asettamisvelvollisuus on siten laajempi kuin mitä rakentamislain 78 §:ssä on edellytetty, mitä voidaan tässä tapauksessa pitää perusteltuna.

Helsingin kaupungin rakennusvalvontapalvelut ehdottaa tutkittavaksi, voisiko vastaavaa menettelyä laajentaa käytettäväksi myös muussa rakentamisessa.

Tällä olisi todellista merkitystä rakentamisen prosessien nopeuttamisessa.

Juvalainen Ulpu

Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala, rakennusvalvontapalvelut